

Ruwnat

Directieverslag 2024
Auteur: Arij Groenewegen

Datum: 23-3-2025

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Bezoekers en bereik.....	4
Branderij en productie.....	5
Tentoonstellingen.....	6
Evenementen.....	7
Educatie.....	8
Organisatie en medewerkers	9
Financiën	10
Vooruitblik 2025	11

Voorwoord

Vooruitgang met traditie als kompas

2024 was voor het Nationaal Jenevermuseum Schiedam een jaar van groei, vernieuwing en ontwikkeling. We verwelkomden ruim 33.000 bezoekers, lieten hen kennismaken met onze rijke traditie van Nederlands gedistilleerd en voegden nieuwe verhalen toe aan ons erfgoed. Dankzij tentoonstellingen als Blauw van de Jenever, Joni Achter de Borrel en de bijzondere Bittere Erfenis bereikten we niet alleen ons vaste publiek, maar ook nieuwe doelgroepen, waaronder liefhebbers van kunst, geschiedenis en maatschappelijke thema's.

Als toonaangevend museum over het ambacht van distilleren, het Nederlands gedistilleerd in het algemeen en jenever in het bijzonder, dragen wij met trots en passie het verleden, heden en toekomst van deze traditie uit, zowel lokaal als internationaal. Daarbij speelt niet alleen de tastbare collectie een rol, maar ook het immaterieel erfgoed van het ambachtelijk distilleren, een vakmanschap dat diep verankerd is in de identiteit van Schiedam.

Onze branderij, tentoonstellingen, educatieve programma's en evenementen zoals het Jeneverfestival zijn hierin belangrijke dragers van inhoud en beleving. Tegelijk investeren we in onze organisatie, in zichtbaarheid en in samenwerkingen, zodat we als museum toekomstgericht blijven werken aan kwaliteit, kennisdeling en verbinding binnen de gedistilleerdsector.

In 2025 vieren we dat Schiedam 750 jaar stadsrechten heeft. Hier kijken we natuurlijk ten eerste naar uit en we dragen hier ook met veel enthousiasme aan bij. Het is een prachtig moment om de stad en haar erfgoed in de schijnwerpers te zetten.

Onze medewerkers en vrijwilligers vormen het kloppend hart van dit alles. Hun inzet, enthousiasme en vakkennis maken het mogelijk om Schiedamse geschiedenis dagelijks tot leven te brengen. Wij danken daarnaast alle partners in de stad, culturele instellingen, ondernemers, buurtbewoners, medewerkers van de gemeente Schiedam en alle fondsen, donateurs en schenkers van objecten. Zonder hen had dit mooie jaar niet kunnen plaatsvinden.

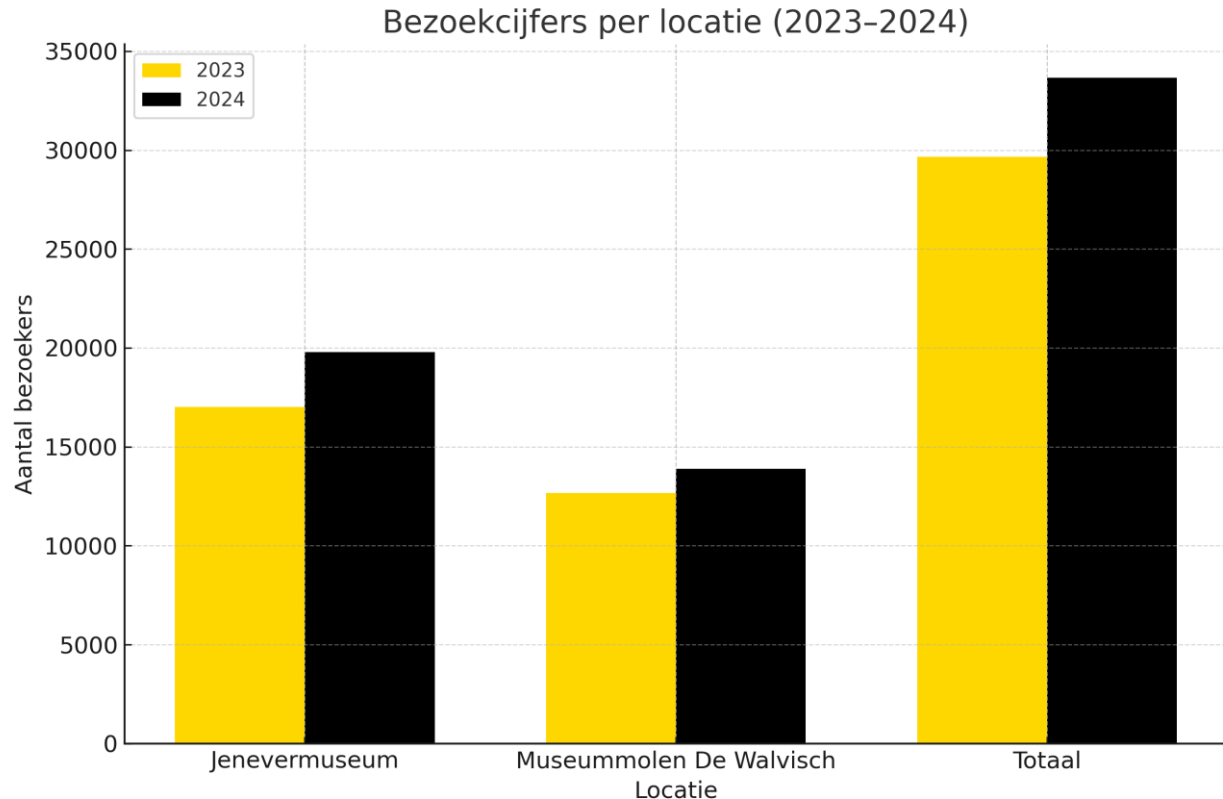
We kijken met trots terug op 2024 en met vertrouwen vooruit naar de toekomst. Onze traditie is niet alleen iets van gisteren, het is een inspiratiebron voor morgen.

Arij Groenewegen

Directeur Nationaal Jenevermuseum Schiedam

Bezoekers en bereik

In 2024 mocht het Nationaal Jenevermuseum Schiedam in totaal 33.665 bezoekers verwelkomen. Dit is een stijging van bijna 4.000 bezoekers ten opzichte van 2023, een groei van 13,5%. Zowel het Jenevermuseum als Museummolen De Walvisch lieten een duidelijke toename zien.

De stijging is mede te danken aan succesvolle tentoonstellingen, een aantrekkelijk publieksprogramma en evenementen zoals het Jeneverfestival en het internationale festival Overproef. Het combiticket, waarmee bezoekers beide locaties konden bezoeken, bleef bovendien een krachtig middel om het bezoek te stimuleren.

Om het publiek beter te bereiken, zijn in 2024 dertien nieuwsbrieven verstuurd en is er intensiever ingezet op social media. Zowel het bereik als de interactie op Facebook en Instagram stegen ten opzichte van 2023. Ook de kanalen van het Jeneverfestival en Museummolen De Walvisch groeiden in bereik en betrokkenheid. Tegelijkertijd was er een lichte daling in het aantal volgers zichtbaar. In 2025 worden gerichte campagnes opgezet om dit om te buigen en de landelijke zichtbaarheid te vergroten.

Branderij en productie

In 2024 kon er geen gebruik worden gemaakt van de distilleerketel in de Branderij. Om het distilleren zichtbaar te houden voor het publiek en de voorraad aan te vullen, is een externe ketel aangeschaft. Deze werd in de zomer in gebruik genomen op de binnenplaats, onder een afdak dat door het stokersteam zelf is gebouwd. Elke vrijdag vonden hier demonstraties plaats, waarbij live werd gedistilleerd voor publiek.

Het stokersteam, bestaande uit circa tien personen, bleef actief en betrokken. Twee stokers rondten de opleiding tot distillateur af, vier nieuwe deelnemers zijn gestart. Daarmee wordt het kennisniveau verder versterkt, in lijn met de ambitie om als kennisplatform voor ambachtelijk distilleren te fungeren.

In 2024 verschenen opnieuw twee speciale edities: de Branderswijn, waarvan de oplage werd verhoogd van 125 naar +- 300 flessen, en Stokertrots. Daarnaast werd in samenwerking met Wynand Fockink een niche-editie uitgebracht. Ook vonden twee online Stokersproeverijen plaats, die positief zijn ontvangen.

Het museum was dit jaar opnieuw aanwezig op het festival in Wageningen. Bezoekers werden enthousiast gemaakt voor de jenevercultuur en het museum. In de toekomst wordt onderzocht of deze aanwezigheid effect heeft op het aantal museumbezoekers.

Tentoonstellingen

In 2024 presenteerde het museum diverse tentoonstellingen die inhoudelijk sterk waren en positief werden ontvangen door het publiek.

De tentoonstelling *Blauw van de Jenever* bleek een groot succes en werd vanwege de belangstelling verlengd. De expositie belichtte het belang van kleur, ontwerp en vorm in de jenevercultuur en sprak een breed publiek aan.

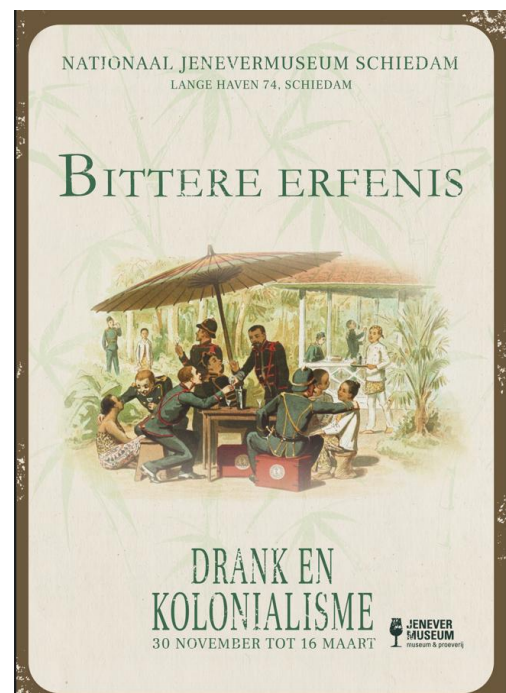
Ter gelegenheid van het jubileum van de Vriendenfles ontwierp Marita Beukers een speciale editie. In haar ontwerp verwerkte zij haar persoonlijke familiegeschiedenis, waarin generaties betrokken waren bij de Schiedamse jeneverindustrie.

Met *Joni Achter de Borrel* werd een bijzondere stap gezet richting eigentijdse kunst. Kunstenaar Joni Kling bracht erfgoed en beeldende kunst samen, met een painting-performance die door de gehele tentoonstellingsperiode heen op verschillende momenten plaatsvond. De tentoonstelling trok zowel vertrouwd publiek als nieuwe bezoekersgroepen.

In *Henkes – 200 jaar* werd de geschiedenis van de distilleerderij Henkes uit Delfshaven belicht. Deze kleinschalige tentoonstelling kwam tot stand met beperkte financiële middelen en werd grotendeels intern gerealiseerd. De gekozen aanpak leverde waardevolle inzichten op voor toekomstige tentoonstellingsontwikkeling.

In december opende *Bittere Erfenis*, een maatschappelijke tentoonstelling over kolonialisme en drank. Deze expositie trok veel aandacht en leidde tot het aantrekken van ander publiek dan normaal in deze maand. *Bittere Erfenis* markeert een nieuwe koers waarbij maatschappelijke thema's worden verbonden aan de geschiedenis van Nederlands gedistilleerd.

Uit het afgelopen jaar blijkt dat samenwerking met externe curatoren een duidelijke meerwaarde heeft. Het streven is om jaarlijks één maatschappelijke tentoonstelling te programmeren, naast exposities die het ambacht, de geschiedenis of actuele ontwikkelingen rondom gedistilleerd belichten.

Evenementen

In 2024 organiseerde het museum meerdere evenementen die bijdroegen aan publieksbereik, samenwerking binnen de sector en de zichtbaarheid van het museum. Elk evenement kende een eigen doelgroep en dynamiek.

Het Jeneverfestival vond plaats van 5 tot en met 7 april. Meer dan dertig distilleerderijen namen deel, aangevuld met workshops, een cocktailwedstrijd en een thematische vrijdagavond onder de naam Steamdam. De bezoekersaantallen overtroffen de verwachtingen, met veel waardering voor het brede aanbod en de sfeer.

Het internationale festival Overproef bracht distillateurs uit vijf verschillende landen samen. Verspreid over de stad vonden bar takeovers plaats, aangevuld met het Moonshine Festival. Deze opzet trok een jong en avontuurlijk publiek en versterkte de internationale uitstraling van het museum.

Tijdens de Brandersfeesten werden proeverijen en rondleidingen georganiseerd, die volop in trek waren bij het publiek. De branderswijnuitreiking bleef een vast en gewaardeerd onderdeel van het programma.

Ook was het museum indirect betrokken bij de sfeer rondom Halloween, door met aankleding en activiteit bij te dragen aan de beleving in de binnenstad.

Een belangrijk leerpunt uit 2024 is de behoefte aan vroegtijdige en strakkere planning rondom evenementen. Daarnaast blijft het vergroten van nationale bekendheid en bereik een belangrijk aandachtspunt. Hierop wordt in 2025 gericht ingezet.

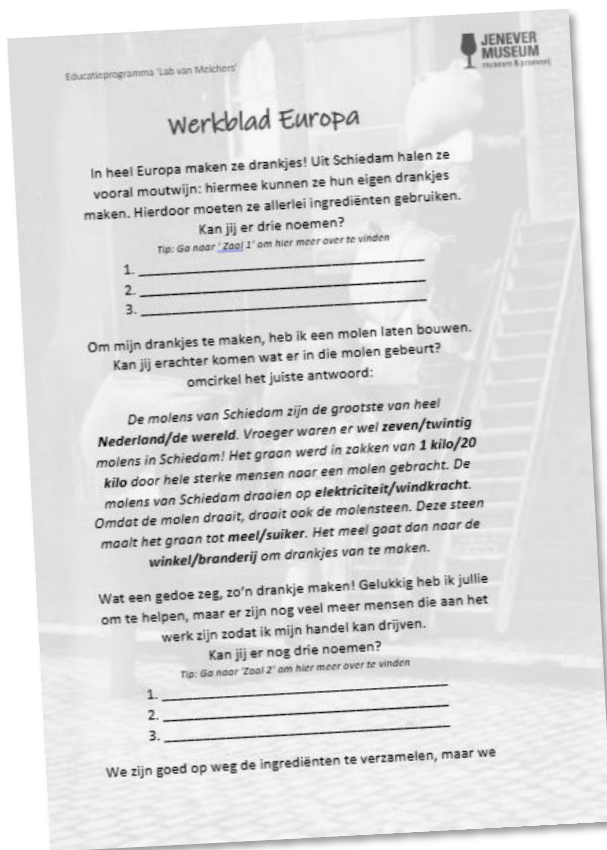
Educatie

Het educatieve programma kende in 2024 een relatief rustig jaar, mede door personeelsswisselingen. In totaal volgden circa 750 leerlingen een educatief programma in het museum. Hiermee lag de instroom lager dan in voorgaande jaren.

In samenwerking met basisscholen werd een nieuw programma ontwikkeld: het Lab van Melchers, gericht op groepen 4 tot en met 6 van het primair onderwijs. In dit programma staat de rol van Schiedam als historische exportstad centraal. Het ambacht van distilleren en het thema alcohol worden in deze context bewust vermeden, zodat het programma volledig aansluit bij de jonge doelgroep. Op speelse en interactieve wijze leren leerlingen over productie, handel en innovatie, met Schiedam als vertrekpunt.

Daarnaast werkte het museum samen met de Reinwardt Academie, die een werkveldweek in het museum organiseerde. Deze samenwerking leverde nieuwe inzichten en waardevolle uitwisseling op tussen studenten en het museale team.

Voor de komende jaren wordt ingezet op uitbreiding en verdieping van het educatieaanbod. Er wordt gedacht aan het aanstellen van een kwartiermaker educatie om samenwerkingen met scholen en instellingen te versterken en om het educatieteam op termijn uit te breiden. Zo wordt toegewerkt naar een structureel en breed inzetbaar aanbod voor zowel basis- als voortgezet onderwijs.

Organisatie en medewerkers

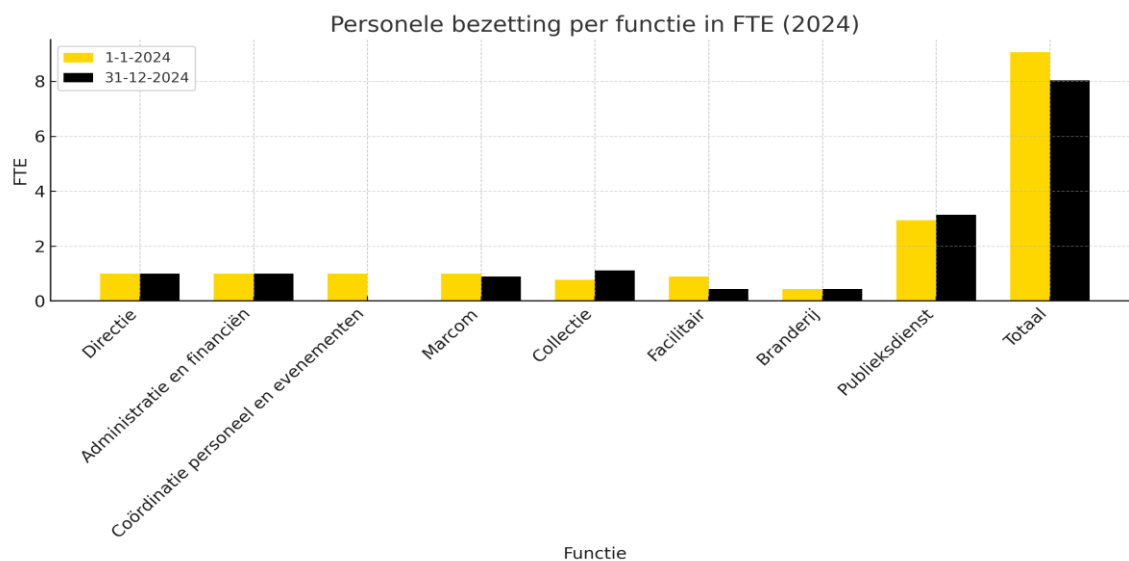
In 2024 is binnen het team gewerkt aan continuïteit, kennisontwikkeling en verbetering van de organisatieprocessen. Bij de betaalde medewerkers vonden enkele wisselingen plaats, waaronder op het gebied van educatie en coördinatie van vrijwilligers en evenementen. Ook vond in de loop van het jaar een directiewissel plaats.

De personele bezetting bedroeg op 1 januari 2024 in totaal 9,06 fte, verdeeld over verschillende functies. Op 31 december kwam dit uit op 8,03 fte. De grootste verschuiving vond plaats bij de coördinatie van personeel en evenementen, waar de fte daalde van 1,00 naar 0,00. Deze functie is vacant geraakt omdat de persoon die deze rol vervulde, in 2024 is benoemd tot directeur van het museum. Bij de collectie werd juist een toename gerealiseerd van 0,78 naar 1,11 fte. Ook de publieksdienst kende een lichte groei.

Naast de vaste formatie werd op diverse momenten gebruikgemaakt van tijdelijke ondersteuning, met name bij marketing en productie. In 2025 zal de personele planning verder worden afgestemd op de strategische doelstellingen van het museum.

De vrijwilligers vormen een belangrijk onderdeel van het museumteam. Hun inzet was ook dit jaar van grote waarde, zowel in de Branderij als bij de ontvangst van bezoekers en de ondersteuning van evenementen. Binnen het vrijwilligersteam werd gewerkt aan kennisdeling en het versterken van betrokkenheid. Er is ruimte voor verdere groei, waarvoor in 2025 wordt gezocht naar nieuwe vormen van werving en coördinatie.

Op organisatieniveau zijn stappen gezet richting professionalisering. In de tweede helft van het jaar is gestart met het ontwikkelen van een nieuw organogram, het opstellen van een jaarplan en het formuleren van meetbare doelen. Ook werden voorbereidende stappen gezet voor het verbeteren van interne processen op het gebied van administratie, planning en communicatie.

Financiën

Het Nationaal Jenevermuseum Schiedam kende in 2024 een gezonde financiële ontwikkeling. De totale baten bedroegen 1.179.820 euro, waarvan 655.936 euro afkomstig was uit subsidies en donaties. De overige 523.884 euro werd gegenereerd uit eigen inkomsten, waaronder de slijterij, arrangementen, de Graanzolder en overige publieksactiviteiten. Hiermee stegen de eigen inkomsten met ruim 23% ten opzichte van 2023.

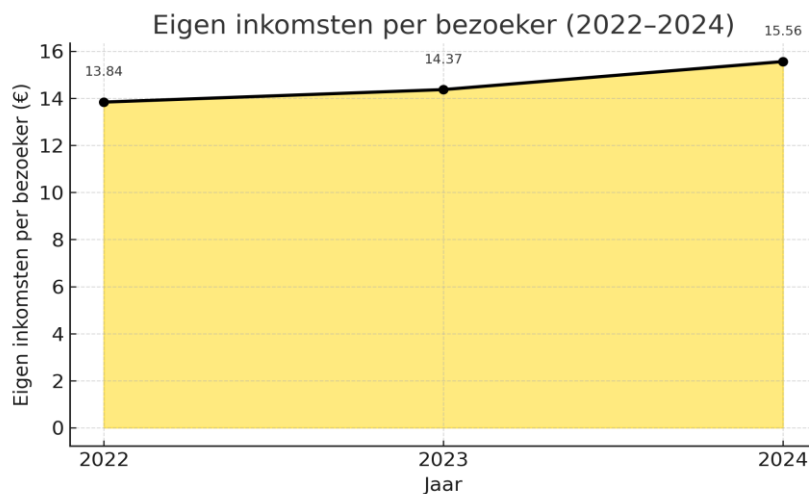
De lasten kwamen uit op 1.150.657 euro, waarmee het jaar werd afgesloten met een positief resultaat van 29.163 euro. Hoewel het museum een stichting is en geen winstoogmerk heeft, onderstreept dit resultaat een stabiele financiële basis voor verdere ontwikkeling.

Belangrijke trends:

- De personeelskosten namen toe met circa 5%, voornamelijk door versterking van het collectie- en publiekswerk.
- De inkoopkosten stegen fors. Dit hangt samen met de steeds intensievere uitbating van de Graanzolder en gestegen inkooprijzen.
- Het aandeel eigen inkomsten in de totale baten neemt toe. Dit weerspiegelt de ambitie van het museum om minder afhankelijk te zijn van subsidie, zonder deze te verliezen als structurele basis.

Daarnaast is zichtbaar dat de eigen inkomsten per bezoeker over de afgelopen jaren een stijgende lijn vertonen. Dit is weergegeven in een overzichtelijke grafiek, die deze ontwikkeling onderstreept.

Het museum blijft investeren in het versterken van inkomstenstromen, professionalisering van bedrijfsvoering en meetbare resultaten. Dit vormt een belangrijke basis voor de toekomstbestendigheid van de organisatie.

Vooruitblik 2025

In 2025 staat het museum midden in de viering van 750 jaar stadsrechten voor Schiedam. Dit vormt een bijzonder moment om de geschiedenis, identiteit en ambachten van de stad breed onder de aandacht te brengen. Het museum draagt hier actief aan bij, onder andere met tentoonstellingen, evenementen en publieksprogramma's waarin de stad en het vakmanschap van distilleren centraal staan.

Daarnaast wordt in 2025 verder gewerkt aan de strategische ontwikkeling van het museum. Belangrijke speerpunten zijn de versterking van de interne organisatie, verbetering van administratieve processen en het werken met meetbare doelen. Ook wordt geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van medewerkers en vrijwilligers, zodat zij hun rol effectief kunnen vervullen in het realiseren van de missie.

Op het gebied van marketing en communicatie wordt ingezet op het vergroten van de landelijke zichtbaarheid. Tentoonstellingen, evenementen en activiteiten worden hierbij gepresenteerd als een samenhangend geheel, ondersteund door gerichte campagnes en versterkte online aanwezigheid.

Het museum blijft zich daarnaast profileren als kenniscentrum en broedplaats voor de sector Nederlands gedistilleerd. Samenwerkingen met distillateurs, opleidingsinstellingen en andere culturele partners worden uitgebouwd.

In 2025 worden deze ambities verder geconcretiseerd in operationele doelstellingen, waarmee het museum voortbouwt op de resultaten van 2024 en toewerkt naar een toekomst waarin traditie en vernieuwing hand in hand gaan.

